

Zpráva k 50. výročí založení Základní organizace Českého zahrádkářského svazu Katovice.

V letošním roce uplyne přesně padesát let od založení Základní organizace Českého zahrádkářského svazu v Katovicích. Když byl 10. dubna roku 1958 ustanoven zahrádkářský kroužek při Osvětové besedě v Katovicích, málokdo z přítomných 20 zakládajících členů tušil, jakým směrem a zda vůbec se bude činnost kroužku dále rozvíjet. Před stejným problémem stojíme i dnes. Padesátiletá historie nám však do budoucnosti dává vcelku slušnou naději, že činnost naší organizace bude pokračovat a že bude úspěšná alespoň jako doposud. Následující řádky by proto měly připomenout úsilí a snahu minulých i současných členů, kteří se na práci naší organizace podíleli nebo podílí. Věříme, že tato práce nebyla zbytečná.

I. Organizace a vývoj členské základny

Základní organizace Českého zahrádkářského svazu Katovice byla založena po několika neúspěšných pokusech z iniciativy Jaroslava Švehly, tehdejšího učitele Základní školy v Katovicích. První ustavující schůze byla svolána dne 10. dubna 1958 do hostince U Jelínků. Dvacet přítomných zájemců vyslechlo přednášku J. Švehly o ošetřování ovocných stromů a na návrh školského a kulturního referenta MNV v Katovicích R. Sládka ustanovilo zahrádkářský kroužek při Osvětové besedě v Katovicích. Prvním předsedou byl zvolen **p. Eduard Podskalský**. Již v lednu 1959 měl kroužek 50 členů, členský příspěvek byl stanoven na 5,- Kčs.

Činnost kroužku v prvních letech provázela řada těžkostí. Na schůze svolávané místním rozhlasem 2 – 4 denně se dostavili v jednom případě pouze 3 členové. Liknavost ostatních přiměla E. Podskalského k rezignaci na předsednictví i členství v kroužku. Na jeho místo byl v roce 1960 zvolen **p. František Podskalský**. Kroužek se rovněž potýkal s nedostatkem finančních prostředků, které byly nezbytné k rozvíjení jeho činnosti. Změna nastala v srpnu 1961, kdy byla zrušena místní Osvětová beseda a zahrádkářský kroužek vstoupil do Kulturního klubu JZD v Katovicích. Existence kroužku pod patronací klubu byla oboustranně výhodná (také zásluhou tehdejšího předsedy družstva V. Šámala, jenž vycházel požadavkům členů ochotně vstříc) a trvala až do počátku roku 1966. V tomto období se na místě předsedy kroužku vystřídali **p. Vlastislav Jelen** (1963 – 1964) a **p. Rudolf Sládek** (1965).

7. března 1966 se za přítomnosti 35 členů uskutečnila ustavující schůze Českého zahrádkářského a ovocnářského svazu ZO Katovice. Novým předsedou základní organizace se stal **p. Jan Kuneš**. Přes počáteční nedostatek financí - pokladní zůstatek činil pouze 1 542,- Kčs – se postupně projevovala zvýšená aktivita výboru i členů. V roce 1967 udělila rada MNV v Katovicích naší organizaci „čestné uznání a peněžitou prémii 700 Kčs za rozvoj vlastní zájmové činnosti a zvelebovací práce v naší obci“. Na konci šedesátých let se hlavním tématem činnosti organizace stávala stavba a provoz moštárny (té je věnována samostatná část zprávy).

Rok 1972 znamenal další změnu ve funkci předsedy. J. Kuneše nahradil na jeden rok **p. Josef Koloušek**. Po jeho rezignaci z důvodu nemoci ho od 11. 6. 1973 zastoupil osvědčený J. Kuneš. Druhé předsednictví J. Kuneše trvalo až do roku 1977. V roce 1973 byly nově ustanoveny zájmové odbory: květinářský, ovocnářský a zelinářský. Neustále se také rozšiřovala členská základna. Na konci předsednictví J. Kuneše měla naše organizace již 105 členů. Výrazem ocenění práce organizace bylo 1. místo v soutěži OV ČOZS s odměnou 600,- Kčs v roce 1974.

Na výroční schůzi 26. února 1978 byl předsedou organizace zvolen **p. Miroslav Špatný**, který ve funkci působí až doposud. Období do poloviny osmdesátých let znamená jeden z

vrcholů aktivity ZO ČZS Katovice, a to ve všech zájmových oblastech. V této době došlo k podstatnému zvýšení majetku organizace (především výnosy z moštování), což pozitivním způsobem ovlivnilo možnost rozvoje nejen odborné, ale i kulturní činnosti. V roce 1982 MNV v Katovicích předal organizaci ladem ležící pozemky v Katovicích nad jezem a v Krtech. Ty byly rozděleny 17 zájemcům na základě jejich žádostí a po jejich příslibu větší aktivity při práci v organizaci. V následujícím roce 1983 byly převzaty pozemky v Liboči. V roce 1982 obdržel předseda ZO a organizace od ÚV ČZS další čestné uznání za zpracování nadúrody ovoce v roce 1982, o tři roky později jsme byli ústředním výborem ČZS oceněni čestným uznáním II. stupně s odměnou 500,- Kčs. Svého vrcholu dosáhl v polovině osmdesátých let také počet registrovaných členů, kterých v roce 1985 bylo 129. Ve druhé polovině osmdesátých let se začaly projevovat první náznaky stagnace v práci organizace.

Významné změny ve společnosti, které přinesl podzim roku 1989 a počátek devadesátých let, zasáhly rovněž do života naší organizace. Prakticky všechny zájmové kluby a spolky se v devadesátých letech potýkaly s menším zájmem členů o práci, úbytkem členů a stárnoucí členskou základnou. Přesto se v devadesátých letech a na začátku 21. století podařilo stabilizovat činnost organizace. V roce 1992 jsme byli přeregistrováni jako podnikatelský subjekt s oprávněním k provozu moštárny. V průběhu devadesátých let byla postupně řešena a dořešena problematika převodu (prodeje) pozemků v zahrádkářských osadách v Katovicích. V Krtech byl problém uzavřen v roce 2005, když byly pozemky prodány členům osady. Od této doby již ZO ČZS Katovice nespravuje žádnou zahrádkářskou osadu. Uzavřením kupní smlouvy s Pozemkovým úřadem v roce 2002 za cenu 25 352,- Kč jsme se stali vlastníky areálu moštárny. Smlouva je zaregistrována katastrálním úřadem a nabyla právní moci 5. 9. 2003. K 31. 12. 2007 měla naše organizace 72 členů a její finanční majetek dosáhl celkem výše 138 850,- Kč.

II. Odborně – výchovná činnost

Odborně – výchovná činnost organizace se od počátku jejího založení projevovala zejména v oblasti pořádání **odborných přednášek a praktických ukázek zahradnické a ovocnářské práce**. První, kronikou zaznamenanou přednáškou (pokud nepočítáme přednášku přednesenou na ustavující schůzi), byla v roce 1962 přednáška prof. Blažej Kohouta spojená s promítáním diapositivů. V témže roce se ještě uskutečnila přednáška J. Fialy o pěstování květin. Od té doby byly přednášky pro členy organizace i pro veřejnost pořádány prakticky každý rok. V letech 1969, 1975 a 1981 se konaly dokonce pětkrát ročně. Témata přednášek byla různorodá a neomezovala se pouze na pěstování ovoce a zeleniny. Pro členy byly mimo jiné připraveny přednášky o vřesovištních rostlinách, pěstování skalniček, léčivých rostlinách nebo také o významu zahrádky pro rodinu z hlediska zdraví a správné výživy. O odborné kvalitě přednášek svědčí nejen řada výborných a kvalifikovaných přednášejících, ale především početná účast členů a veřejnosti. Z tohoto hlediska stojí za zmínku přednáška RNDr. Stanislava Pelešky v roce 2002 na téma pěstování zeleniny, kterou v hostinci U Nádraží slyšelo více než 80 osob. Podobnou účast měly přednášky v následujících dvou letech 2003 (Ovoce a zelenina – přednášející Jiří Turek) a 2004 (Okrasné zahrady s doplňujícími stavbami - přednášející Miroslav Landman z Českých Budějovic).

Jinou oblastí odborně výchovné práce zejména v prvních desetiletích bylo **zajišťování společných dodávek pěstitelských potřeb a rostlin k výsadbě**. Na počátku to byla především umělá hnojiva získávaná prostřednictvím zemědělského družstva, později to byly společné dodávky rostlin a semen nebo například rašeliny a drceného vápence.

V roce 1980 se v Katovicích poprvé uskutečnila soutěž **Rozkvetlé ulice** vyhlášená ÚV ČZS. Soutěž se v následujících letech ještě několikrát opakovala, aby po několikaleté přestávce byla znovu obnovena v roce 2006. V posledním dosud uskutečněném ročníku

v roce 2007 organizovaném ve spolupráci s městysem Katovice bylo přihláшено 30 účastníků a soutěž lze hodnotit jako úspěšnou.

III. Veřejně prospěšná činnost

V popředí veřejně prospěšné činnosti, ve které se naše organizace angažuje, dlouhodobě stojí především **provoz moštárny**. První zájem a diskuse o stavbě moštárny v rámci naší organizace proběhly již v roce 1962. Teprve za šest let však stavba začala dostávat konkrétní obrysy. Za vydatné pomoci a spolupráce MNV Katovice, který provedl výkup pozemku, zajistil stavební dokumentaci i potřebný materiál, mohlo být na jaře 1970 započato s vlastní stavbou. Ze strany ZO ČZS Katovice byla ustanovena stavební komise ve složení p. R. Sládek, J. Vrána, E. Kučera a S. Pašek, která vedla přípravu i výstavbu moštárny. Do konce roku 1970 byla provedena hrubá stavba a její zastřešení. Práce pokračovaly i v následujícím roce, kdy byla dokončena elektroinstalace, vodoinstalace, osazovala se okna, prováděly se omítky vnitřní části, podkladní betony i venkovní břizolit. V roce 1972 sice práce nepokračovaly takovým tempem jako v roce předešlém, nicméně se dodělaly obklady umývárny a záchodu, moštárna se vybílila, instalovaly se okapy a bylo upraveno okolí budovy. Celkem bylo na moštárně v průběhu roku 1972 odpracováno 778 brigádnických hodin. V téže roce bylo provedeno kolaudační řízení, na jehož základě se v průběhu roku 1973 odstraňovaly zjištěné vady. Položena byla dlažba, začala stavba septiku, provedena byla instalace hromosvodů, instalace boileru a další drobné práce. Tím byly v podstatě stavební práce v moštárně ukončeny. Náklady na stavbu moštárny dosáhly cca 180 000,- Kčs, odpracováno bylo odhadem více než 2 500 brigádnických hodin. Na základě dohody s MNV Katovice přešla moštárna do trvalého užívání naší organizace. Jejím majetkem se však stala až po 31 letech v roce 1990.

Po prvním zkušebním moštování (30. 9. 1973) bylo zřejmé, že další investice bude vyžadovat strojní zařízení moštárny. Ruční lis a drtič vyrobený svépomocí se ukázaly jako nevyhovující, a proto výbor rozhodl o zakoupení strojního zařízení. Nákup byl převážně hrazen půjčkou od svépomocného fondu ÚV ČZS v Praze. Celková cena strojního zařízení včetně montáže činila 18 166,- Kčs. Při první zkoušce v roce 1974, kdy bylo zmoštováno 56q ovoce, nové zařízení splnilo očekávání. Z hygienických důvodů však bylo nezbytné uskladnit věci organizace mimo vlastní prostor moštárny, což způsobilo další odklad zahájení její činnosti. Na počátku roku 1975 bylo započato se stavbou skladu moštárny, prostředky na jeho financování opět zajišťovala půjčka ÚV ČZS.

Na podzim roku 1975 byla moštárna v plném provozu a hned v úvodu prošla velkou zatěžkávací zkouškou, když bylo zmoštováno 650q ovoce. Přestože úroda ovoce nedosahovala vždy takové výše jako v roce 1975, moštárna v podzimním období slouží členům i veřejnosti dodnes. Zatím nepřekonaným rekordem zůstává neuvěřitelných 1 303q zmoštovaného ovoce z podzimu 1982. O provoz se v tomto rekordním roce starali manželé Bílkovi, M. Špatný a V. Švelch. Za zaznamenání stojí i dosud nejmenší zmoštované množství ovoce. V roce 2005 to bylo pouhých 27q od nečlenů a 3q od členů. V souvislosti se zajišťováním provozu moštárny je nezbytné poděkovat všem členům organizace, kteří se od roku 1975 na jejím provozu a udržování podíleli. Zvláštní poděkování patří zejména p. **Jaroslavu Bílkovi**, který se o chod moštárny od jejího vzniku až po dnešek svědomitě stará.

Trvalou součástí práce naší organizace se stala rovněž každoroční **brigádnická činnost** našich členů, kteří při pomoci obci Katovice odpracovali tisíce brigádnických hodin. V prvním desetiletí existence naši členové pomáhali rovněž místnímu zemědělskému družstvu při žních, výmlatu, při vybírání brambor nebo např. při výsadbě 8 000 kusů černého rybízu. Pro Lidové spotřební družstvo Jednota se v této době zajišťoval výkup ovoce.

Jedním z prvních úkolů, kterého se naši členové v práci pro obec zhostili, byla úprava parku a výsadba nových keřů a rostlin. Jak uvádí kronikář J. Švehla, „práce nebyla zcela

dokončena pro nedostatečné a opožděné oplocení a odpor místních občanů, kteří měli obavy, že se nebudou moci jejich slepice pást při řádném oplocení parku“. Pravidelnou prací našich členů byla výsadba a úprava okolí obecního úřadu. Od roku 1980 byla poprvé provedena úprava a výsadba květin v prostoru Husova pomníku na náměstí a v této již pro nás tradiční činnosti pokračujeme prakticky dodnes. Naši členové se podstatným způsobem podíleli na výsadbě květin, keřů a stromů na novém hřbitově, a to od roku 1979. Z dalších významnějších akcí je třeba vzpomenout např. vybudování zeleného pásu v Liboči, provedení soupisu ovocných stromů a brigádnickou výpomoc při výstavbě prodejny Jednoty, kulturního domu a zdravotního střediska.

Samostatnou a dnes si troufáme tvrdit i slavnou kapitolou na úseku veřejně prospěšné práce bylo **pořádání výstav**. Výstavy – podobně jako přednášky – provázely činnost naší organizace od samého počátku. Tradice letních výstav květin a zahradnických výpěstků v rámci Pootavských slavností pořádaných MNV Katovice byla zahájena v roce 1965 výstavou růží a mečíků. V roce 1969 ZO ČZS Katovice pořádala dokonce tři výstavy: jarní květy (o pouti), růže a mečíky (Pootavské slavnosti) a podzimní výstavu ovoce (říjen a listopad). Naše organizace se v témže roce spolupodílela také na okresní výstavě ovoce a květin ve Strakonících, kam naši členové přispěli 54 exponáty ovoce a 34 jiřinami. V dalších letech se tradice pořádání výstav s výjimkami postupně ustálila na dvou za rok: o katovické pouti (později spojenou také s prodejem přebytků) a při Pootavských slavnostech. Příležitostně byly ještě pořádány podzimní výstavy ovoce v zasedací síni MNV. Zvláště zdařilé byly výstavy na počátku sedmdesátých let, což dokázal ocenit i dobový tisk. Na jejich úrovni se významně podílel obětavý a iniciativní **p. Karel Binder, L. Těžký a M. Těžký**. Jen výstava o Pootavských slavnostech v roce 1973 si vyžádala 610 brigádnických hodin. V následujících letech se výstavy konaly i nadále, i když v menším rozsahu. O Pootavských slavnostech byla květinami doplňována výstava obrazů. Postupně však četnost i rozsah výstav ustával a v současné době jsou pořádány spíše jen sporadicky (výstava kaktusů v roce 2005).

IV. Kulturně - zájmová činnost

Rozvoj kulturně zájmové činnosti, jak už bylo výše uvedeno, v plném rozsahu umožnil až dostatečný nárůst finančních prostředků, se kterými naše organizace disponovala. K tomu došlo teprve ve druhé polovině sedmdesátých let především v souvislosti s nárůstem příjmů za moštování ovoce.

Pro členy organizace byly každoročně pořádány **zájezdy** převážně se zahradnickou a ovocnářskou tematikou, výjimkou samozřejmě nebyly ani prohlídky různých pamětihodností a návštěvy divadel. Naši členové tak v průběhu několika desetiletí navštívili např. výstavu v Olomouci (1968, 1977), sady v Chelčicích (1978), výstavu Země živitelka (1970, 1979, 1985), výstavu Zahrada Čech v Litoměřicích (1980, 1985), výstavu skalniček v Praze (1980), zámecký park v Průhonicích (1961, 1981), zámky Orlík (1962), Červenou Lhotu (1979), hrad Zvíkov (1978), Karlštejn (1979) nebo divadelní představení v Českém Krumlově (1962), v Hudebním divadle v Karlíně (1980), J. K. Tyla v Plzni (1986) a mnohé další. První zájezd do zahraničí se uskutečnil v roce 1993 do Straubingu (SRN).

Vedle zájezdů organizace až dosud pořádá pravidelné oslavy MDŽ (později Svátku matek). Od roku 1995 se na konci prázdnin koná posezení u táborového ohně, v závěru roku předvánoční setkání členů v prostorách Autoklubu. V rámci Pootavských slavností byl našimi členy pořádán Růžičkový věneček (poprvé v roce 1966). Pro veřejnost jsme uspořádali také pouťové a mikulášské zábavy i řadu hudebních a estrádních vystoupení (1984 – F. Ringo Čech, P. Černocká se skupinou Kardinálové, V. Koudelová se skupinou Metronom, Velkopopovická Kozlovka s J. Náhlovským a E. Hrubešem; 1985 - Estrádní soubor EX Brno, skupina Abraxas, koncert V. Matušky a O. Blechové; 1986 – Plavci, H. Růžičková se synem

Jiřím; 1987 – I. Mládek, V. Menšík v pořadu Křeslo pro hosta; 1988 - K. Hála a J. Čeřovská; 1989 – skupina V. Martinové).

V. Závěr

Zpráva k 50. výročí založení ZO ČZS Katovice by ovšem nebyla nikdy úplná, kdybychom si zde nepřipomněli jména všech těch, kteří se na chodu a práci organizace v minulosti aktivně podíleli nebo se dosud podílí (řazeno abecedně):

A. Beneš (pokladník), B. Bernas, K. Binder, J. Binderová, J. Bílek, M. Bílková, F. Bradáč, V. Cába, J. Čapek, A. Fáberová (pokladník), J. Fiala, Z. Hajlová, F. Hasal, J. Havelka, V. Havelka, L. Havelková (pokladník), F. Hlaváč, J. Holečková (jednatelka), H. Hubačová, K. Janda, V. Jelen (předseda, jednatel), F. Jirsa, F. Johan, A. Johanová, L. Kadlec, M. Kadlecová, V. Karas (jednatel), F. Klivan, J. Koloušek (předseda), J. Korbel, J. Kropáček, Z. Kroupová, F. Kubeš, E. Kučera, J. Kuncipál, A. Kuncl, J. Kuneš (předseda), pí. Kunešová, G. Laňka, V. Lávička, P. Lemberger, B. Levá, V. Matějka, K. Maule (pokladník), A. Medlínová, J. Mertl, V. Mertlová, V. Mikeš, J. Mráčková, R. Navrátil, J. Nejd, M. Novák, V. Novotný, A. Papež, S. Pašek (jednatel), J. Pechlát (jednatel), S. Plojhar, M. Podskalská, E. Podskalský (předseda), F. Podskalský (předseda), J. Podskalský, F. Purkrábek, M. Reiter, E. Schneider, L. Schneiderová, R. Sládek (předseda), V. Slavík, I. Slavíková, M. Špatný (předseda), J. Šťastný (jednatel), J. Štěpánek, J. Švehla, V. Švelch, J. Veselý, J. Vrána (jednatel), M. Těžká, L. Těžký, M. Těžký, Z. Tomšovic (jednatel), R. Tomšovicová, M. Trčková, L. Trefil, E. Turner, F. Vokáč, R. Zdeňková, J. Zídek a další...

Děkujeme!

V Katovicích dne 14. 3. 2008

Obrazová příloha

Výstava ovoce v roce 1960

M. Roubal z ČB – ukázka řezu (1969)

Přednáška M. Roubala (1969)

Stavba moštárny (1970)

Výstava květin – Pootavské slavnosti 1973

Schůze – 20. výročí založení

Zájezd – Chelčice

Zájezd - Konopiště

a téměř současnost...